

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906.   Andra Kammaren.   N:o 15.

Fredagen den 16 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner:

angående upplåtelse af ett jordområde från kronoparken Åsen till Uppsala universitet för utvidgning af akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

angående försäljning af åtskilliga torp och en lägenhet under Ryda kungsgård n:is 1—5 i Uppsala län;

angående afsöndring af mark från kronoegendomen Kvarnberga n:o 1 i Södermanlands län;

angående försäljning af två till förra majorsbostället Silkesnäs n:o 1 i Kronobergs län hörande torp;

angående försäljning af sju till förra löjtnantsbostället Svärtings-torp n:is 1 och 2 i Kristianstads län hörande lägenheter;

angående upplåtelse af mark från förra korpralsbostället Ostraby n:is 12 och 14 i Malmöhus län;

angående försäljning af en till förra korpralsbostället 1 mantal Skee n:o 1 i Hallands län hörande lägenhet;

angående försäljning af en till förra häradsskrifvarebostället 1 mantal Stallbacka n:o 1 i Alfsborgs län hörande utäga;

angående försäljning af ett fiske i Klarälven inom staden Karlstads område;

angående försäljning af den till förra militiebostället 1 mantal Berg n:o 1 i Örebro län hörande andel i en vid skifte afsatt samfällighet; och

angående rätt för Kungl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar m. m.

Vidare föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för lärare vid folkskolor m. m.

Därvid yttrade

Herr Hjärne: Herr talman! Jag tror, att vi hafva all anledning att vara tacksamma för denna kungl. proposition, som afser att på en varaktig grund förbättra folkskolelärarnes ekonomiska ställning, och jag är äfven öfvertygad om att statsutskottet vid behandling af denna proposition skall göra allt hvad på dess åtgärd vidkommer, för så vidt statens tillgångar medgifva beviljandet af de anslag, som Kungl. Maj:t begär.

Hvarför jag nu tagit mig friheten att begära ordet, är endast, att jag i min ringa mån velat framhålla till statsutskottets behjärtande, att utskottet måtte tillse, huruvida icke de betänkligheter, som statsrådet vid föredragningen framhållit, skulle kunna häfvas i fråga om lärarinnornas ålderstillägg. Ty för min del kan jag icke fatta nödvändigheten eller gagnet däraf, att, när hela folkskolelärarekårens löneförhållanden nu komma att underkastas en fullständig omreglering, man då skulle vilja så att säga fastslå för en lång tid en bestämd skillnad i de belopp, som skola utgå till lärarnes och lärarinnornas ålderstillägg. Jag kan icke förstå, att de finansiella skäl, som möjligen skulle kunna härför åberopas, äro af den kraft och betydelse, att de skulle kunna helt och hållet rättfärdiga en sådan fastslagen skillnad.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att hänvisa äfven ifrågasvarande proposition jämte det i anledning af densamma nu afgifna yttrandet till statsutskottet.

§ 3.

Häruppå föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 2 och 3 samt bankoutskottets memorial n:o 2.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lämnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *H. Andersson* i Grimbo under 6 dagar fr. o. m. den 16 febr.
» *K. J. L. Larsson* i Bondarfve » 8 » » » » 17 »
» *A. Olsson* i Tyllered » 8 » » » » 17 »
» *C. J. F. Ljunggren* under den 17 februari och
» *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra under 5 dagar från och med den
17 februari.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,45 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Lördagen den 17 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *D. K. Bergström* öfverlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
angående anslag till fortsättandet af befästringarbetena vid Boden; och
angående efterskänkande af fordringsbelopp hos kaptenen R. Bolling och f. d. underlöjtnanten G. L. Syrén.
De kungl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Föredrogs, men bordlades åter sammansatta stats- och bankokottets utlåtande n:o 1.

§ 4.

Föredrogs och godkändes lagutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till lag rörande invallning.

§ 5.

Efter föredragning häruppå af lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till bestämmelser rörande obligatorisk sammanslutning af fiskevattens ägare för fiskes bedrivande, begärdes ordet af

Herr Starbäck, som yttrade: Det är ju tydligt, att motionärerna ha all anledning att vara lagutskottet tacksamma. Jag hade också bort kunna inskränka mig till att endast uttala min tacksamhet. Emellertid skall jag be att få till protokollet anföra några ord.

Först och främst gäller detta lämpligheten, för att icke säga nödvändigheten, af bildandet utaf sådana föreningar som de af motionärerna omnämnda. Ett faktum är, att, särskildt vid norra Upplands hafskuster, inom olika byar på frivillighetens väg bildats sådana föreningar af byamännen. Uti en by har emellertid en sådan förening förhindrats därigenom, att en enda byaman vägrat att ingå

i densamma. Detta är naturligtvis någonting, som icke kan förhindras, för så vidt icke föreningsväsendet kommer att genom lag befrämjas. Följden af ett dylikt tillvägagående blir säkerligen roffiske, d. v. s. att en enda medlem af ett byalag kan hänsynslöst utnyttja fisket på de allra bästa platserna, där fisken leker, och således bidraga till fiskens utrotande. Detta skulle kunna förhindras just genom sådana föreningar, hvilka öfverenskomme om, att vissa platser blefve fredningsområden, där på inga villkor fiske finge bedrivas, vare sig på ena eller andra sättet. Båda dessa förhållanden, såväl det lagstadgade föreningsväsendet som i lag skyddade föreningsområden, finnas redan intagna i fiskeristadgan uti Finland, ett land, hvars sjöar och skärgårdsfiskeområden utan tvifvel mest öfverensstämma med våra insjöar och vårt skärgårdsfiske. Det är således ej något oförsökt nytt, som vi framkommit med; och jag tillåter mig därför uttala den fasta förhoppning, att den nuvarande chefen för jordbruksdepartementet så fort som möjligt ville taga frågan i öfvervägande. Ty det är alldeles säkert, att här, om någonsin, ligger fara i dröjsmål såväl på grund af de förhållanden, jag nu anför, som äfven på grund af ett tredje förhållande, som jag också vill påpeka. Detta senare förhållande är visserligen ej anfördt i motionen, men utskottet har i sitt betänkande snuddat vid en promemoria, som af motionärerna afämnats för att belysa densamma. Det gäller nämligen det fruktansvärda förorenandet af våra insjöars vatten, som åstadkommes af den stora industrien — särskildt sulfitindustrien — icke blott i Norrland, utan äfven i de sydligare delarne af landet. Jag skall icke upptaga kammarens tid med att lämna några skildringar af de farhågor denna industri därutinnan utan tvifvel ingifver. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på en liten skrift, utgifven af en fiskeriinspektör i Gäfleborgs län, i hvilken skrift föreningen af den i Gästrikland belägna Storsjön afhandlas. Författaren har under ett par somrar sysselsatt sig med att undersöka detta vatten och där funnit tusentals fiskar döda, särskildt efter islossningen. Detta gäller i synnerhet norsen, som ju i våra insjöar är ett af de viktigaste näringsämnen för de större fiskarne, särskildt gösen. Författaren har äfven funnit, att orsaken därtill vore, att, genom affall från sulfitfabrikerna, syremängden i vattnet minskades så, att fisken dödades genom kväfning. Men icke nog därmed; i parentes vill jag äfven meddelä, att, om kreatur beta vid dessa förgiftade stränder, mjölken smakar illa därpå. Man har till och med märkt förgiftningssymtom hos människor, som förtärt mjölk från kreatur, hvilka druckit vatten från eller betat vid dessa stränder. Föreningen af vattnet i våra insjöar innebär således stor fara icke endast för fisken, utan äfven för människors hälsa; och det torde därför snart blifva en tvingande nödvändighet, att de lagstiftande myndigheterna i landet ägna äfven denna fråga sin uppmärksamhet.

Jag har intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Härefter föredrogs och godkändes statsutskottets utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna.

§ 7.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.

Kungl. Maj:t hade i tredje punkten under andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen, att för möjliggörande af en reglering af Norra och Södra Hälsinglands domsagor sålunda, att nuvarande Södra Hälsinglands västra tingslag komme att bilda en domsaga under namn af Bollnäs domsaga, att Södra Hälsinglands östra tingslag komme att tillsammans med Enångers tingslag af Norra Hälsinglands domsaga utgöra en domsaga under benämning Söderhamns domsaga, samt att återstående tre tingslag af Norra Hälsinglands domsaga komme att utgöra en domsaga under bibehållande af sin nuvarande benämning, öka anslaget till häradshöfdingarne under Svea hofrätt med 4,500 kronor samt, under förutsättning af bifall härtill, fastställa aflöningsförmånerna för häradshöfdingarne i de ifrågasatta tre domsagorna på sätt i statsrådsprotokollet närmare angifvits.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande framställning hade utskottet till behandling förehafte en inom Andra Kammaren af herr *M. Sundström* väckt motion, n:o 68, däri motionären föreslagit, att, i den händelse Kungl. Maj:ts förslag i fråga om domsagornas reglering inom Hälsingland bifölles, de af Kungl. Maj:t föreslagna namnen Bollnäs domsaga och Söderhamns domsaga måtte utbytas mot namnen Sydvästra Hälsinglands domsaga och Sydöstra Hälsinglands domsaga.

Utskottet hemställde,

a) att, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning, Riksdagen måtte, för möjliggörande af en reglering af Norra och Södra Hälsinglands domsagor sålunda, att nuvarande Södra Hälsinglands västra tingslag bildade en domsaga, att Södra Hälsinglands östra tingslag tillsammans med Enångers tingslag af Norra Hälsinglands domsaga utgjorde en domsaga, samt att återstående tre tingslag af Norra Hälsinglands domsaga utgjorde en domsaga, öka anslaget till häradshöfdingarne under Svea hofrätt med 4,500 kronor;

samt, under förutsättning af bifall härtill, fastställa aflöningsförmånerna för häradshöfdingarne i de ifrågasatta tre domsagorna sålunda:

för häradshöfdingen i Norra Hälsinglands domsaga: lön	4,500: —	
tjänstgöringspenningar	2,100: —	6,600: —
för häradshöfdingen i den af Södra Hälsinglands västra tingslag bildade domsagan: lön	4,500: —	
tjänstgöringspenningar	1,700: —	6,200: —
för häradshöfdingen i den af Södra Hälsinglands östra tingslag samt Enångers tingslag bildade domsagan: lön	4,500: —	
tjänstgöringspenningar	1,800: —	6,300: —;

b) att herr Sundströms ifrågavarande motion måtte anses vara genom hvad utskottet anfört besvarad.

Vid punkten hade emellertid fogats reservation af herrar *Persson* i Stallerhult, *Andersson* i Västra Nöbbelöf, *Wiklund*, *Sjö*, *Starbäck*, *Hammar skjöld*, *Hammarlund*, *Eriksson* i Bäck, *Lindgren* i Islingby och *Anderson* i Hasselbol, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, att Riksdagen, för möjliggörande af en reglering af Norra och Södra Hälsinglands domsagor sålunda, att nuvarande Södra Hälsinglands västra tingslag bildade en domsaga, att Södra Hälsinglands östra tingslag tillsammans med Enångers tingslag af norra Hälsinglands domsaga utgjorde en domsaga, samt att återstående tre tingslag af Norra Hälsinglands domsaga komme att utgöra en domsaga, öka anslaget till häradshöfdingarne under Svea hofrätt med 3,800 kronor;

samt, under förutsättning af bifall härtill, fastställa aflöningsförmånerna för häradshöfdingarne i de ifrågasatta tre domsagorna sålunda:

för häradshöfdingen i Norra Hälsinglands domsaga: lön	4,500: —	
tjänstgöringspenningar	1,800: —	6,300: —
för häradshöfdingen i den af Södra Hälsinglands västra tingslag bildade domsagan: lön	4,500: —	
tjänstgöringspenningar	1,500: —	6,000: —
för häradshöfdingen i den af Södra Hälsinglands östra tingslag samt Enångers tingslag bildade domsagan: lön	4,500: —	
tjänstgöringspenningar	1,600: —	6,100: —.

b) att herr Sundströms — — — — besvarad.

Sedan utskottets i *mom. a)* gjorda hemställan blifvit uppläst, yttrade:

Herr *Persson* i Stallerhult: Herr talman! Vid nu föredragna punkt ha samtliga ledamöter i statsutskottet från denna kammare

Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)

*Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)*

reserverat sig, däraf tio stycken afgifvit en gemensam reservation. Då jag är en af dessa tio, skall jag anhålla att få yrka bifall till denna reservation.

Utskottets och reservanternas förslag skilja sig endast därutinnan, att i det senare förslaget yrkas, att sammanlagda beloppet af tjänstgöringspenningarne för härads höfdingarne i de tre nya domsagorna skulle utgöra tillhopa 4,900 kronor, eller 700 kronor mindre, än hvad utskottet föreslagit. I öfrigt äro båda förslagen öfverensstämmande.

Är efter år framläggas af Kungl. Maj:t förslag om delning af domsagor. Såvidt jag kan erinra mig, har Riksdagen ännu ej motsatt sig något dylikt förslag. De skäl, som åberopas för delning, äro i allmänhet, att yttinnehållet i vederbörande domsaga vore väl stort och innevånareantalet för högt, samt att därigenom de mål, som domhafvanden finge att handlägga, blefve för många. Dessa grunder för delning af domsagor har ju Riksdagen hittills godkänt och lär nog också hädanefter komma att göra det. Men om man nu godkänner utskottets föreliggande förslag, måste man nog äfven vid framdeles föreslagna delningar af domsagor taga hänsyn därtill. Ty har man uppdelat en domsaga efter sådana grunder, kommer nog undan för undan den ena domsagan efter den andra landet rundt att skjutas fram i förgrunden.

Jag vill icke tro, att sådant kommer att ske, men hvad nu beslutes kan i alla fall läggas till grund för nya förslag, hvarigenom antalet tjänstemän och äfven antalet pensionärer kommer att ökas.

Nu hafva detta oaktadt reservanterna icke uttalat den ringaste obenägenhet att dela domsagorna, utan de hafva, såsom jag nämnde, endast i fråga om beloppet af det statsanslag, som erfordras för delningen, varit af afvikande mening. Summan är väl icke så stor, men man bör i allt fall se till, att man icke öfver höfvan belastar statsverket med utgifter, som icke äro högst nödiga. Reservanterna hafva trott, att vederbörande domhafvande genom deras förslag skulle blifva tillräckligt tillgodosedda i afseende å inkomster.

Reservanterna hafva emellertid äfven ställt sig på en annan grund. De hafva nämligen haft att bygga på det förslag till reglering af samtliga härads höfdingelöner i riket, som af Kungl. Maj:t framlades för fjolårets Riksdag. Om man, såsom reservanterna gjort, äfven i år granskar detta förslag, så finner man, att Kungl. Maj:t i fjol föreslagit en nedsättning af tjänstgöringspenningarna i dessa två nu till delning föreslagna domsagor med 700 kronor. Då var icke alls ifrågasatt, att domsagorna skulle uppdelas i tre, utan förut-sattes bibehållandet af två domsagor, men ansågs, att statens utgifter för dessa domsagors skötsel kunde minskas med 700 kronor. Denna summa var icke afsedd att användas vid en ifrågasatt delning af domsagorna, utan skulle anslås till reglering af lönerna i andra domsagor i riket, där en löneförbättring vore behöflig. Riksdagen afslog ifrågavarande förslag, hufvudsakligast därför att det ansågs vara för dyrt. Alltnog — det är en säker grund, som reservanterna byggt på, då de åberopat sig på fjolårets förslag samt förmenat,

att det med 700 kronor minskade belopp, som förra året ansågs böra ifrågakomma, är tillräckligt för domaresysslornas skötande i dessa domsagor, äfven om de nu delas.

För att i någon mån visa, huru förhållandena ställa sig, vill jag ur fjolårets statsverksproposition anföra några ganska upplysande siffror. Af den stora, värdefulla utredning, som förekommer i statsverkspropositionen, framgår, att i ifrågavarande domsagor bruttoinkomsten belöper sig till omkring 29,000 kronor. Läger man därtill de 3,800 kronor, som enligt reservanternas förslag skulle ytterligare anslås af statsmedel, kommer man upp till mer än 32,000 eller närmare 33,000 kronor. Det är väl klart som dagen, att med denna bruttoinkomst skola tre ordinarie domare kunna reda sig efter delningen. Det är ju en bruttoinkomst, som afsevärdt öfverstiger den under fjolåret beräknade, och vill man noga granska denna, så är jag öfvertygad om, att man skall finna, att hvarje öres inkomst icke medtagits. Jag tror, att äfven en lekman skall kunna räkna ut, att inkomsten är större än den i propositionen angifna.

I samma proposition hade äfven uträknats, huru stor förvaltningskostnaden skulle kunna antagas vara i dessa domsagor, och jag tror, att den icke tilltagits för liten, utan snarare tvärtom. Därom vill jag dock icke bestämdt yttra mig. Förvaltningskostnaden är emellertid beräknad till i medeltal 4,600 och 4,400 kronor respektive i hvardera domsagan, alltså sammanlagdt 9,000 kronor. Drager man detta belopp från bruttoinkomsten, 32,000 kronor, så erhåller man en nettoinkomst af 23,000 kronor.

Reservanterna hafva därför icke kunnat finna annat, än att man har fullt fog för att hålla på Kungl. Maj:ts förslag från fjolåret. Den summa tjänstgöringspenningar, för hvilken förvaltningen af de två domsagorna då ansågs kunna bestridas, torde äfven i år, om domsagorna delas, vara tillräcklig.

Men då kan man säga: här äro icke ifrågasatta andra ökade statsutgifter än en ny häradshöfdingelön å 4,500 kronor, och detta lärer väl icke vara något att pruta på. Det har nog händt förr, att vid delning af en domsaga en ny lön tillkommit och tjänstgöringspenningarna icke undergått någon förändring. Men jag skall dock anföra ett eller två från de senaste åren hämtade exempel på, att Riksdagen i liknande fall handlat annorlunda.

År 1903 delades två domsagor i Norrbotten. Vederbörande hade då begärt ett högre belopp för denna delning, men Kungl. Maj:t nedsatte i alla fall det af vederbörande begärda beloppet till 7,800 kronor. Men när frågan kom till statsutskottet, nedsattes beloppet ytterligare till 7,300 kronor. Men icke nog därmed, utan då frågan förevar i kamrarna, nedsatte Riksdagen det till 6,800 kronor, och det med öfverväldigande majoritet. Detta exempel är väl icke alldeles analogt med det nu föreliggande, men då vill jag välja ett annat exempel, nämligen från 1901 års riksdag. Då föreslog Kungl. Maj:t, att Västra Dalarnes domsaga skulle delas i två; och den delningen ville Kungl. Maj:t göra på det sättet, att de tjänstgöringspenningar, som funnos för domaren i den odelade dom-

*Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)*

Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)

sagan, skulle delas upp på de två blifvande domsagorna; och Kungl. Maj:t begärde då blott liksom nu 4,500 kronor eller den ordinarie lönen. När detta kom före i utskottet och Riksdagen, tittade utskottet på det ganska noga och fann: ja, det går visst för sig att vid denna domsaga minska det ännu mera, så att de tjänstgöringspenningar, som finnas i den odelade domsagan, ej behöfvas, om den delas i två, utan mycket väl kunna minskas. Riksdagen nedsatte äfven beloppet från 4,500 till 4,000 kronor; och detta fall är alldeles analogt med hvad reservanterna på samma grund här föreslå. Denna nedsättning från 4,500 till 4,000 kronor vann majoritet i Andra Kammaren med 183 röster mot blott 32.

Går man sedan till den kalender, som upprättas af vederbörande hofrätter, och ser efter, huru det ställer sig beträffande Svea hofrätt, så finner man, hurusom domsagorna där i afseende på löneförmåner äro jämställda med hvad dessa nu till delning föreslagna domsagor skulle få efter det belopp, som reservanterna föreslagit. För att ytterligare belysa, att dessa löner borde vara tillräckliga, ha dessa reservanter räknat ut efter denna kalender och vederbörande stater, att af Svea hofrätts 58 domsagor domhafvandena i icke mindre än 36 stycken hafva lägre kontanta löneförmåner än i dessa tre domsagor med den nedsättning, som reservanterna föreslagit. Således tror jag, att reservanterna ha alla skäl på sin sida för att få bifall till sitt förslag, och det så mycket mera, som dessa två domsagor äro lediga och skola efter delningen besättas med tre nya ordinarie domare. Det är således ej någon, som det sker någon orätt. De, som vilja söka dessa domsagor, veta ju af, hvilka löneförmånerna äro, och då blir ju ingen lidande. De skulle visserligen få något mindre i tjänstgöringspenningar enligt reservanternas förslag, det är ju en klar sak; men jag kan därför ej se, att Riksdagen skulle begå någon mannamån genom ett bifall till reservationen.

Herr talman, för min del får jag på grund af dessa skäl yrka bifall till reservanternas hemställan.

Häruti instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Hans excellens herr statsministern Staaff: Herr talman, mina herrar! På samma gång som jag anhåller att få uttala min lifliga erkänsla för det välvilliga och tillmötesgående sätt, hvarpå statsutskottet har behandlat de äskanden, som framställts under andra hufvudtiteln, nödgas jag uttala en annan åsikt än den föregående ärade talaren i fråga om den nu föreliggande punkten.

Herrar reservanter ha stödt sin åsikt på ett citat ur förra årets statsverksproposition, däruti det framhålles i fråga om regleringen af häradshöfdingarnas aflöning, att en summa af 700 kronor skulle kunna beräknas afgå på häradshöfdingens i Norra Hälsinglands domsaga tjänstgöringspenningar. Emellertid ber jag att få erinra om, att i samma proposition, i samma utredning det uttryckligen utsades, att de beräkningar, som där hade gjorts, naturligen endast och allenast baserade sig på *dåvarande* förhållandena, men icke

kunde tagas hänsyn till de förhållanden, som uppkomme, för den händelse någon af de där afsedda domsagorna komme att klyfvas. Det förefaller mig äfven påtagligt, att man icke af den omständigheten, att ett visst belopp i tjänstgöringspenningar kan anses tillräckligt för två ämbetsmän, kan draga den slutsatsen, att samma belopp äfven måste anses tillräckligt för tre ämbetsmän i händelse af sådan delning, som här är fråga om.

*Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)*

Jag tror, att de siffror, som den föregående ärade talaren framställde, skulle hafva framstått i något annat ljus, ifall han hade meddelat samtliga de till dessa siffror hörande andra siffror, som förekomma i föregående årets utredning. Jag har ej i minnet alla dessa uppgifter, men jag erinrar mig, att omkostnaderna för Norra Hälsinglands domsaga, som i det afseendet efter hvad jag tror äro bland de mest kräfvande i riket, uppgå till närmare 5,000 kronor, så att man kommer icke så alldeles till en verklig uppfattning af saken, ifall man hufvudsakligen hänför sig till bruttoinkomsten i detta fall.

I samma utredning framhålles också med ganska stor styrka och efter min uppfattning på ett ganska öfvertygande sätt, huru betänkligt det vore att i fråga om dessa ytterst viktiga poster för rättsväsendet alltför mycket knappa in på aflöningarna. Det framhölls, huru en häradshöfding i allmänhet icke förrän vid en mera framskriden ålder och tyngd af en ofta nog ganska stor skuldbörda samt efter mycket sträfsam föregående tjänstgöring kommer till ordinarie befattning. Vid sådant förhållande och då man därjämte betänker, att man dock måste göra någon skillnad mellan olika trakter af vårt land och att det åtminstone icke är en bland de billigaste, utan snarare en bland de dyraste orterna, som det här är fråga om, tror jag, att den inskränkning, som reservanterna vilja göra, ställer sig för själfva det statsändamål, som bör här tillgodoses, ganska ogynnsam och ofördelaktig. Det är alldeles icke min afsikt att söka plädera för aflöningar åt ämbetsmän eller domare, som skulle blifva för höga och icke motsvara deras ämbeten och öfriga omständigheter, som därvid böra tagas i betraktande; men jag tror icke, att hvad Kungl. Maj:t här har begärt är för mycket. Och särskildt måste jag säga, att — beträffande den nybildade domsaga, som Kungl. Maj:t kallat Söderhamns domsaga, ehuru den fått ett annat namn af utskottet, nämligen Sydöstra Hälsinglands domsaga — en förändring, hvilken i viss mån kan vara en förbättring — jag måste säga, att aflöningen i den domsagan kanske blir genom bifall till reservationen rent af bekymmersamt liten. Ty såsom Kungl. Maj:t, efter så noggranna beräkningar som möjligt, i motiveringen till statsverkspropositionen visat, lär, om propositionen bifalles, efter nuvarande förhållanden sammanlagda nettointkomsten för denna domsaga aldrig komma att öfverstiga 7,200 kronor. Men då är det äfven gifvet, att med den växling i inkomster, som olika år kunna förete, den mycket lätt kan gå åtskilligt under detta belopp; och då kan man komma till siffror, som med hänsyn till den ortens förhållanden, enligt min tanke, äro för låga.

*Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)*

Den ärade talaren, som nyss hade ordet, sade, att af domsagorna, jag hörde ej rätt huru många, skulle det vara 36, som likväl skulle hafva lägre aflöning än hvad dessa domsagor skulle få, om man biföll reservationen. Jag vågar icke säga, huru det förhåller sig med de två andra domsagorna, men jag kan icke tro, att denna uppgift håller fullt streck beträffande den tredje, om hvilken jag nyss talade. Den kommer helt säkert i en aflöningsklass bland domsagor, som är jämförelsevis ganska låg, och jag tror icke, att detta för rättsväsendet och befolkningen i det hela, hvars väl det här i så väsentlig mån är fråga om, kan vara ändamålsenligt eller nyttigt.

För min del vågar jag därför, herr talman, att på de skäl, som Kungl. Maj:t har framställt och som jag här tillåtit mig att ytterligare något belysa, och då jag näppeligen tror, att de skäl, som reservanterna ha anfört, äro hållbara, anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman, mina herrar! Sedan några sökande inom norra och södra Hälsinglands domsagor framkommit med hemställan om dessa domsagors delning och sedan därefter detta ärende gått i vederbörlig ordning, har det nu kommit till Riksdagen i form af en kungl. proposition. Kungl. Maj:t föreslår där att dela dessa två domsagor, Norra och Södra Hälsinglands domsagor, så, att de komma att utgöra tre, och det på så sätt, att Södra Hälsinglands domsagas två olika tingslag skulle delas: det västra tingslaget skulle komma till Bollnäs domsaga och det östra tingslaget till Södra Hälsinglands östra domsaga, hvarjämte ifrån Norra Hälsinglands domsaga skulle dragas Enångers tingslag, som i så fall komme att sammanslås med Södra Hälsinglands östra tingslag.

De myndigheter, som ha gjort uttalanden i frågan, äro — förutom tingsmenigheterna i de båda nuvarande domsagorna — de respektive domarne, såväl domaren i Norra Hälsinglands domsaga, hvilken har fullmakt, som ock den tillförordnade domaren i Södra domsagan, samt Konungens befallningshafvande och Svea hofrätt. Därvidlag är att märka, att tingsmenigheterna och de respektive häradsrätterna ha gemensamt afstyrkt det förslag till delning, som här föreligger, och äfvenså domhafvanden i Norra Hälsinglands domsaga. Men däremot har den tillförordnade domhafvanden i Södra Hälsinglands domsaga tillstyrkt den nu föreslagna delningen och det förslag, som här ligger till grund för Kungl. Maj:ts framställning. Så har sedermera Konungens befallningshafvande tillstyrkt helt och hållet i enlighet med den tillförordnade domarens åsikt; och så har Svea hofrätt gått samma väg, och Kungl. Maj:t har — jag kan ju icke så mycket klandra detta — nästan tvungits att taga upp förslaget.

Jag skulle emellertid härvidlag be att få underkasta särskildt deras yttranden, som blifvit hörda, en liten smula kritik. Jag tror då, att, om jag först och främst tänker på och jämför tingsmenigheten med den tillförordnade domhafvanden, det icke kan sägas, att dessa båda äro lika starkt intresserade eller hafva samma skäl och

Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)

grunder för sina uttalanden. En tillförordnad domhufvande har sin befattning blott för ögonblicket, om jag så får säga, och flyttar snart sin väg. Det förefinnes intet som helst intresse för honom därvidlag. Nå, invänder man då, så mycket mer opartiskt blir hans uttalande! Härpå svarar jag: det är här fråga att höra parterna i målet, och då böra också dessa parter vara intresserade i saken. Då lärer väl ingen kunna påstå, att den tillförordnade domhufvanden har samma intresse som öfriga parter eller ens samma intresse som en domare, hvilken har fullmakt på sin domsaga och sitter där. Den senare domaren har icke blott den vanliga ämbetsmannansvarigheten, utan han har också kommit att växa in i förhållandena och ser på dem något närmare och klarare än den andre domaren.

Hvad särskildt tingsmenigheten angår, förvånar det mig i högsta grad, att ingen hänsyn toges till densamma. Eller är det verkligen meningen, att tingsmenighetens hörande skall vara blott ett spegelfäkteri och att man vill leka kura gömma med den rättssökande allmänheten och tingsmenigheten? För min del tror jag icke, att tiderna äro sådana, att man får ringakta Sveriges allmoge och dess uttalanden. Man kan icke frånga det, utan måste erkänna, att det sätt, hvarpå denna fråga behandlats, förefaller smaka bra mycket af byråkrati och att det här verkligen ges exempel på ett ämbetsmannavälde, som sätter sig öfver folkets önsknings — en byråkrati, som tycks åstunda att bokstafligen sätta folket helt och hållet under förmynderskap. För min del tror jag emellertid, att folket själf tänker och äfven har skäl för sina åsikter.

Hvad angår delningen af södra domsagan, så erkänner jag, att krafven därpå äro berättigade, men då man invänder, att östra tingslaget icke är stort nog för att utgöra egen domsaga, så medger jag, att detta kan vara sant hvad beträffar förhållandena *i närvarande stund*. A andra sidan synes det mig likväl, som om, när ostkustbanan blir en verklighet, man med säkerhet kan påräkna, att det icke blott bör uppstå nya samhällen längs densamma, utan att äfven nya industriella anläggningar och andra företag skola uppkomma längs efter kusten, som snart nog kunna medföra en sådan ökning i folkmängden och rättegångsärendena i Södra Hälsinglands domsagas östra tingslag, att det mycket väl bör kunna blifva en själfständig domsaga.

Hvad sedan angår motiven för tingsmenighetens i norra Hälsingland och de respektive häradsrätternas enstämmiga afstyrkande af det nu föreliggande förslaget, så anse de, att ett öfverflyttande af Enångers tingslag från Norra Hälsinglands domsaga till Södra Hälsinglands domsagas östra tingslag för att i förening med detta utgöra en särskild domsaga, att denna utbrytning af Enångers tingslag utgör ett fullständigt hinder för att dela Norra Hälsinglands domsaga i två nya, något, som likväl har starka sympatier och skäl för sig, och detta på så sätt, att Forsa och Enångers nuvarande tingslag skulle utgöra den ena domsagan med tingsställe i Hudiksvall, medan däremot Bergsjö och Delsbo tingslag skulle utgöra den andra domsagan med två tingsställena, i respektive Bergsjö och Delsbo. Däri-

Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)

genom blefve de båda nyuppförda tingshusen i dessa tingslag till gagn; annars vet man icke hvad det skulle bli af dem, trots att de uppförts med stora kostnader.

Äfven ett annat skäl talar emellertid starkt härför och talar i synnerhet starkt mot utskottets förslag, i hvad det i afseende å delningsgrunden skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, nämligen då utskottet hemställer, att såvidt möjligt alla tre domsagorna hvar för sig måtte utgöra allenast ett tingslag. Detta är mycket sämre, än hvad Svea hofrätt och Kungl. Maj:t föreslå i detta afseende. Om detta utskottets förslag blefve gällande, skulle — om jag icke miss-tager mig alltför mycket om de lokala förhållandena — det komma att inträffa, att från Hassela socken för att komma ner till Hudiksvall, hvarest tingsstället antagligen skulle förläggas, man skulle få att färdas en vägsträcka af 9 mil, däraf icke mindre än 5 mil landsväg. Jag tror, att den omständigheten talar tämligen starkt för att icke på sätt, utskottet föreslagit, åstadkomma en ny uppdelning.

Då frågar jag emellertid: hvad ligger bakom detta tingsmenigheternas uttalande att vara emot hvad som här föreslås och att dessa menigheter i stället föreslå, att Norra Hälsinglands domsaga måtte delas i två? Jo, visserligen kunde det sägas, att med det här föreslagna sättet man vinner lika mycket i afseende å att få en snabbare rättegångsordning. Men tro herrarne, att en snabbare rättegångsordning är det enda, som folket behöfver? För min del tror jag, att bästa beviset på höjd moral i en landsända är, att antalet rättegångar minskas. Ju mera antalet rättegångar minskas, dess mer upphöjd torde moralen få anses vara därstädes. Det är också något annat, som hänger tillsammans med rättegångsväsendet, och det är kostnaderna. Här i Stockholm t. ex. kan det inträffa, att besvarandet af blott en enda förfrågan hos ett juridiskt biträde, en advokat, kan kosta ända till 50 kronor. Det är bevis på hvilka kostnader man får vara beredd på att underkasta sig, så snart man vill söka rätt.

Det är också sparsamhet, som måste tagas med i beräkningen, men sparsamhetsintresset tillgodoses icke, om man måste färdas långa sträckor och ådraga sig alla de kostnader, som därmed äro förenade.

På grund af hvad jag anfört tror jag, att starka skäl finnas för, att man icke bifaller Kungl. Maj:ts förslag härutinnan, utan att man i stället delar Södra Hälsinglands domsaga i två och tills vidare låter anstå med delningen af Norra Hälsinglands domsaga, tills ostkustbanan skapat nya anläggningar, utvidgat redan befintliga sådana och folkmängden därigenom utvecklats.

Utskottet har, som sagdt, gått längre, än hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Jag vill hoppas, att Kungl. Maj:t, som har denna frågas afgörande i sin makt, såvidt jag kan se, utan att Riksdagen precis behöfver diktera utgången — jag vill hoppas, säger jag, att Kungl. Maj:t åtminstone icke tager hänsyn till detta utskottets förslag, utan att rättvisa måtte ske såväl Enångers tingslag som Norra Hälsinglands domsaga i öfrigt.

Skulle här till komma — hvad jag anser för sannolikt — att Avik, en förstad till Hudiksvall, komme att förenas med Hudiksvall, till ett stadssamhälle och sålunda dragas ur domsagan, och detta samhälle räknar en befolkning af omkring 2,000 invånare — hvarigenom Forsa tingslag skulle komma att minskas med nyss angifna siffra, så ligger häri naturligtvis ytterligare ett skäl för att dela — naturligtvis under förutsättning, att Enångers tingslag brytes ut från Norra Hälsinglands domsaga — ifrågavarande tingslag inom Norra Hälsinglands domsaga sålunda, att Delsbo skulle blifva ett tingslag för sig samt att öfriga, Forsa och Bergsjö, tingslag skulle sammanslås till ett tingslag med Bergsjö som tingsställe.

*Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)*

Jag vet icke, hur herrarnas åsikt är, men för min del håller jag före, att ämbetsmännen äro till för folket och icke folket för ämbetsmännen.

Herr talman, jag anhåller om återremiss till statsutskottet af förevarande punkt.

Herr Jonsson i Freluga: Herr talman! Jag skall be att få yttra några ord i den föreliggande frågan. Tillförordnade domhufvanden i Södra Hälsinglands domsaga har med ledning af statistiska uppgifter gjort en öfversikt till och med år 1902 öfver antalet mål och ärenden, hvaraf framgår, att antalet af i genomsnitt förekommande ärenden i denna domsaga utgör 2,115 samt att domsagens folkmängd år 1904 uppgick till 53,436 personer. Vidare anför domhufvanden: »att målen och ansökningsärendenas antal vid domsagens båda häradsrätter sammanlagdt länge öfverstigit hvad som i sådant hänseende kan anses såsom medeltal för domsagorna i riket», äfvensom »att de vid domsagens häradsrätter handlagda brottmålen till stor del äro af gröfre beskaffenhet och att domhufvandens tid mellan de allmänna tingssammanträdena ofta upptages af rannsakingar med häktade personer. Öfriga domhufvanden åliggande ämbetsgöromål äro icke blott, såsom en följd af den stora folkmängden, många, utan äfven, särskildt hvad angår ägodelningsärenden och expedition af gravationsbevis, i hög grad tidskräfvande.» Hvad särskildt ägodelningsrättsmålen vidkommer, hvilka måste hållas på vidt skilda platser inom den mycket vidsträckt domsagan och hvartill mången gång långa resor måste företagas, så att ägodelningsrättsmålen taga flera dagars tid i anspråk, och då sådana ärenden förekomma i stort antal, har följden blifvit den, att målen fått ligga öfver ifrån det ena året till det andra till stort men för skiftesärendenas behandling och jordbrukets rätta skötsel.

»Vid öfvervägande af de sålunda anförda förhållandena lär det» — yttrar tillförordnade domhufvanden vidare — »icke kunna förnekas, att domsagan är större, än att den äfven med anlitan af biträden kan lämpligen af en person förvaltas. Det missförhållande kan under nuvarande omständigheter icke undvikas, att domhufvanden måste i stor utsträckning lita på biträden i arbetet, utan att äga tid att i erforderlig mån öfva tillsyn å deras arbete.» Detta är natur-

Angående
re glering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)

ligtvis ett förhållande, som för rättegångsväsendet är menligt, nämligen att domhafvanden måste anlita biträden utan att hafva erforderlig tid att kontrollera deras arbete; och ett sådant förhållande bör naturligtvis med det snaraste rättas.

»Domsagan har ock under åtskilliga tider faktiskt varit delad, ity att domarämbetet i hvarterdera tingslaget utöfvats af olika personer», upplyser domhafvanden. Det är för närvarande två domhafvande i Södra Hälsinglands domsaga, en för östra och en för västra tingslaget, båda äro tillförordnade.

»Af de statistiska uppgifterna framgår» — fortsätter domhafvanden — »att inom domsagans västra tingslag ämbetsgöromålen redan uppgå till sådan mängd, att de, hvad angår tvistemål och ansöknings- eller anmälningsärenden, i det närmaste motsvara och, hvad brottmålen beträffar, öfverstiga hvad som i detta afseende är att anse såsom medeltalet för rikets domsagor.»

Vidare anför domhafvanden: »Redan nu visar sig ett kännbart behof att få antalet af de allmänna tingsammansåtträderna inom västra tingslaget ökad så, som ske kunde, därest tingslaget blefve en domsaga för sig, och detta behof lärer väl komma att med åren framträda allt starkare. Särskildt torde vara att vänta, att, om, såsom det antages, Bollnäs municipalsamhälle inom kort varder köping, göromålen inom västra tingslaget, under hvars häradsrätts domvärjo samhället är beläget, komma att rätt betydligt ökas och behofvet af flera tingsammansåtträden göra sig gällande.»

Hvad domhafvanden anför om att Bollnäs municipalsamhälle skulle blifva köping har vid innevarande års ingång blifvit förverkligadt, då samhället inträdt i köpingsrätt.

Sedan domhafvanden sålunda påvisat den stora nödvändigheten af domsagans delning, öfvergår han till att förorda, att »Södra Hälsinglands västra tingslag måtte, med bibehållande af sitt nuvarande tingsställe, blifva en domsaga för sig, där således skulle årligen hållas tio allmänna tingsammansåtträden, samt att Enångers tingslag måtte afskiljas från Norra Hälsinglands domsaga och förenas med Södra Hälsinglands östra tingslag till en domsaga sålunda, att tingslagen tillsvidare behålla hvar sitt tingsställe, och att, i likhet med hvad i östra tingslaget är förhållandaudet, jämväl i Enångers tingslag kungl. förordningen den 17 maj 1872 med fem allmänna tingsammansåtträden om året måtte varda tillämpad.»

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gäfveborgs län har beträffande de båda ifrågavarande domsagorna funnit det vara angeläget, att en förändrad reglering af desamma äger rum, så snart omständigheterna det medgifva. Domsagornas storlek och folkrikhet och den hufvudsakligen däraf beroende stora mängden af rättegångsärenden och öfriga göromål, som tillkomma domhafvandena, påkalla med nödvändighet en förändring, och det allmänt framställda krafvet på ett snabbare rättegångsförfarande genom större antal tingsammansåtträden bör ock, om möjligt, tillgodoses, hvilket äfven låter sig göra genom en reglering i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som nu blifvit ifrågasatt.

»I fråga om sättet för regleringens genomförande har Kungl. Maj:ts befallningshafvande utgått från, att den nödvändigaste åtgärden är afskiljandet af Södra Hälsinglands västra tingslag till en domsaga för sig med tingsställe i Bollnäs. Emot lämpligheten af denna åtgärd har ej heller någon erinran gjorts från någon af dem, hvilka yttrat sig i saken. Men enär Södra Hälsinglands östra tingslag torde ensamt för sig blifva väl litet för att utgöra egen domsaga, har det syntts Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämpligt, att Enångers tingslag afskiljes från nuvarande Norra Hälsinglands domsaga för att jämte Södra Hälsinglands östra tingslag bilda en domsaga, hvarterdera tingslaget med sitt tingsställe. En sådan anordning har visserligen mött motstånd från såväl tingslagsborna i Södra Hälsinglands östra tingslag och samtliga tingslag inom Norra Hälsinglands domsaga som vederbörande häradsrätter i dessa tingslag. Men såsom skäl för detta motstånd har dock icke anförts något annat, än att Enångers tingslags afskiljande från Norra Hälsinglands domsaga skulle omöjliggöra eller försvåra införandet af en snabbare rättsskipning i Norra Hälsinglands domsaga i enlighet med kungl. förordningen den 17 maj 1872. Några omständigheter, som styrka befogenheten af denna invändning, hafva dock icke åberopats, och Kungl. Maj:ts befallningshafvande har icke heller kunnat finna, att invändningen är befogad.»

*Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)*

Detta till svar på herr Erikssons i Elgered invändningar i fråga om den föreslagna delningen.

»Svea hofrätt» — heter det vidare i betänkandet — »har på de af tillförordnade domhafvanden i Södra Hälsinglands domsaga anförda grunder tillstyrkt, att nämnda domsagas västra tingslag måtte afskiljas till en särskild domsaga, hvilken lämpligen torde kunna benämnas Bollnäs domsaga, med tingsställe i Bollnäs och tio allmänna tingssammanträden om året, samt att Södra Hälsinglands domsagas östra tingslag måtte med Enångers tingslag af Norra Hälsinglands domsaga förenas till en domsaga.»

Och föredragande departementschefen har i ärendet yttrat bl. a.:

»Af hvad sålunda anförts torde framgå, att båda ifrågavarande domsagor, men särskildt Södra Hälsinglands domsaga, med afseende å såväl folkmängd som antalet handlagda mål och ärenden äro af sådan storlek, att åtgärder till minskning af domhafvandens arbetsbörd och till beredande af en tillfredsställande tingsordning äro högst trängande. Lika med hofrätten anser jag» — säger departementschefen vidare — »uppenbart, att vid en delning af den södra domsagan, som nu är vakant, dess västra tingslag bör ensamt för sig bilda en domsaga. Långt ifrån att» — fortsätter departementschefen — »såsom inom norra domsagan anförts, försvåra den länge önskade regleringen af tingslagen inom denna domsaga, synes den nu ifrågasatta anordningen tvärtom vara ägnad att befordra denna mycket viktiga frågas lösning.»

Afven detta till genmäle å herr Erikssons anmärkningar i fråga om domsagans delning.

Då af hvad sålunda anförts det framgår, att tillförordnade dom-

Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)

hafvanden, Konungens befallningshafvande i länet, Svea hofrätt och Kungl. Maj:t äro ense om det trängande behofvet af domsagans delning och sättet för dess uppdelande och menigheterna inom de ifrågavarande tingslagen blifvit i ärendet hörda, utan att något ändamålsenligare förslag kunnat påvisas, så skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets föreliggande förslag om domsagans uppdelning och benämning.

Herr Eriksson i Elgered: Det torde numera icke finnas mycket hopp om framgång för ett yrkande, vare sig om återremiss eller om afslag; men konsekvensen måhända bjuder, att jag yrkar afslag. Och jag skall därför be att få återtaga mitt yrkande om återremiss och i stället yrka rent afslag.

Herr Eriksson i Bäck: Det är ju ganska vanligt och förlåtligt, att representanter ifrån respektive orter, då frågor af lokalt intresse behandlas, komma fram med invändningar och betänkligheter, då förslag af sådant innehåll framläggas, och jag vill icke klandra dem, som så göra.

Nu har man särskildt vänt sig mot det föreslagna sättet för genomförandet af regleringen af de nya domsagorna. Men beträffande själfva sättet för regleringen, torde Riksdagen vara tämligen obenägen att inlåta sig därpå, då detta ju är en fråga, som afgöres af Kungl. Maj:t ensam. Herr Eriksson i Elgered yttrade i detta sammanhang, att ifrån någon trakt där uppe skulle afståndet bli mycket stort till vederbörande tingsställe. Ja, det är ju möjligt, att så skulle bli förhållandet beträffande någon liten del i ena eller andra domsagan, men samma olägenhet förefinnes äfven på andra trakter i vårt land.

Han yttrade vidare, att utskottet ville gå längre, än Kungl. Maj:t föreslagit, i det att utskottet velat framhålla önskvärdheten af att i de respektive domsagorna skulle bli, om möjligt, tio allmänna tingsammansattnar årligen.

Ett sådant förhållande är ju obestriddigt en fördel för rättskipningen. Men herr Eriksson ville gå ännu längre än utskottet och få till stånd fyra domsagor i stället för tre, som utskottet nöjt sig med i enlighet med hvad Kungl. Maj:t också föreslagit.

Emellertid är jag för min del öfvertygad om, att när regleringen blir genomförd, blir befolkningen i de respektive domsagorna belåten med de nya förhållandena, sedan den väl fått pröfva på dem. Fördelen af att få flera tingsammansattnar årligen och därigenom snabbare rättsskipning är ju så stor, att, när en eller annan olägenhet i annat hänseende uppstår, man gärna öfverser därmed och finner sig belåten ändå.

I Lindes domsaga, som jag själf tillhör, blef för ett antal år sedan en reglering genomförd. Där rådde också stark opposition mot den föreslagna regleringen, och äfven jag tillhörde då oppositionen liksom nu herr Eriksson i Elgered. Men jag vill nämna, att när jag väl fått pröfva på de nya förhållandena, blef jag snart

belåten med desamma, och tyckte, att det var mycket bra, att en sådan reglering kom till stånd.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

*Angående
reglering af
två domsagor
inom
Hälsingland.
(Forts.)*

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen proposition: 1:o) på bifall till utskottets hemställan, 2:o) på afslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och 3:o) på bifall till den af herr Persson i Stallerhult med flera afgifna reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf och sedan till kontraproposition antagits det under 3:o) upptagna yrkandet, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i tredje punkten mom. a) af utskottets förevarande utlåtande n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Persson i Stallerhult med flere afgifna reservationen.

Voteringen utföll med 57 ja, men 131 nej; och hade kammaren alltså bifallit den af herr Persson i Stallerhult med flera afgifna reservationen.

Mom b.)

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 4—13.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 14, angående anslag till en extra division i Svea hof-rätt, föredrogs härefter; och lämnades därvid på begäran ordet till

Herr Ahlstrand, som yttrade: Herr talman mina herrar! Med anledning af det äskade anslaget till en extra division i Svea hof-rätt ber jag, utan att framställa något yrkande, att få göra några erinringar.

Det framgår af Kungl. Maj:ts proposition, att det endast gäller en *tillfällig* förstärkning af Svea hofrätts arbetskrafter. Denna

extra, åttonde division, för hvars upprätthållande medel nu begäres, inträder emellertid den 1 september 1906 i sitt tredje verksamhetsår. Enhvar med förhållandena något så när förtrogen vet dock, att så länge Svea hofrätts jurisdiktionsområde blir detsamma som nu, finnes ingen möjlighet för att denna hofrättsdivision skulle kunna indragas. Herr justitieministern citerar själf i sitt anförande till statsrådsprotokollet en af ett större antal adjungerade ledamöter och fiskaler i Svea hofrätt till departementet ingifven skrifvelse, hvari yttras, att intet tvifvel synes råda därom, att den åttonde divisionen, för afarbetande af nu förefintlig balans, måste bibehållas åtminstone ett tiotal år. Får man döma med stöd af de senare årens erfarenhet, torde tio år härefter nog ingen möjlighet finnas att kunna umbära denna division. Den bör sålunda betraktas såsom permanent.

Men då det af mer än ett skäl icke går för sig att såsom *extra* division med *tillfälligt* anslag för *all framtid* upprätthålla här ifrågasvarande division, blir upprättandet af en ny *ordinarie* division endast en tidsfråga. Huru snart sedan en ny tillfällig förstärkning med en nionde division blir behöffig, lämnar jag därhän.

I egenskap af motionär vid 1904 års riksdag påpekade jag det betänkliga uti, att Svea hofrätt, som redan med sitt nuvarande antal divisioner är alltför stor, skulle ytterligare utvidgas. Sammansatta stats- och lagutskottet, hvilket tillstyrkte bifall till min och mina medmotionärers framställning om en skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och eventuellt förslag rörande en hofrätt för de nordligare länen, fann också, att Svea hofrätts personal — den hade då sju divisioner — nått en sådan omfattning, att den icke lämpligen kunde ökas, utan att därigenom den nödiga sammanhållningen inom ämbetsverket och enhetligheten i rättsskipningen på de olika afdelningarna äfventyrades.

Oaktadt utskottets hemställan blef af Riksdagen afslagen, gillades dock denna uppfattning af den dåvarande justitieministern, hvilkens öfvertygelse säkerligen påverkades af andra skäl, som talade *emot* utvidgandet af Svea hofrätt och *för* behovet af en särskild hofrätt för Norrland — skäl, hvilka trots alla försök till bortförklarande kvarstå orubbade, och till förmån för hvilka de bästa auktoriteter kunna åberopas. Herr justitieministern Berger vidtog också — såsom för litet hvar af oss torde vara bekant — åtgärder för åstadkommande af en sådan utredning, som 1904 års sammansatta stats- och lagutskott tillstyrkt; den medhanns emellertid icke under hans statsrådstid. Först i dessa dagar hafva vi fått se Svea hofrätts utlåtande i denna fråga. Jag skall nu icke uppehålla mig vid detta inom parentes sagdt ingalunda enhälliga utlåtande, som går ut på ett afstyrkande af förslaget om särskild hofrätt för Norrland, och hvari skälen *för* förslaget mera kringgås än bemötas, under det att *mot* detsamma göras sådana invändningar, som att det skulle blifva svårt att få platserna besatta med ordinarie innehafvare, och att man borde afvakta eu framtida reformering af rättegångsväsendet

— en reform, som vi länge väntat på och gudnås nog få vänta på ännu ett par decennier.

Hvarför jag begärt ordet, är uteslutande i syfte att framhålla önskvärdheten däraf, att den nuvarande justitieministern måtte, med de medel, hvaröfver han förfogar, påskynda den utredning, till hvilken en hans företrädare tagit initiativ. Hans excellens yttrade visserligen vid denna frågas behandling i kammaren under 1904 års riksdag, att, då rättegångsförfarandet vid våra hofrätter vore så godt som uteslutande skriftligt, »det gjorde parterna precis detsamma, om de bodde i Stockholm, i Ystad, i Haparanda eller i månen»; men jag är i alla fall öfvertygad därom, att en grundlig och saklig utredning af ärendet skall säga honom, att Norrland *måste*, förr eller senare, hafva sin egen hofrätt, och efter vunnen öfvertygelse härom skall han nog göra allt, för att denna icke allenast för Norrland, utan också för landet i sin helhet så viktiga angelägenhet må *utan dröjsmål* bringas till verkställighet.

I detta anförande instämde herrar *Öberg, Hagström, Svensson* i Bondön, *Zimdahl, Andersson* i Baggböle, *Hellgren, Sædén, Lundström* och *Berglund*.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 15—17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Kungl. Maj:t hade under punkten 17 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1907 anvisa ett belopp af 6,000 kronor till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarna beredde sig för domarekallet.

Emot beviljandet af anslag till resestipendier af förevarande slag jämväl för år 1907 hade utskottet icke funnit något att erinra, hvarjämte utskottet med afseende å hvad till statsrådsprotokollet härom anförts förklarar sig icke hafva funnit anledning att frångå det af 1901 års Riksdag gjorda uttalandet, att för ifrågavarande tjänstemän ett belopp af 2,000 kronor för sex månaders utrikes vistelse samt i proportion därefter för längre eller kortare tid borde under vanliga förhållanden vara tillräckligt; och hemställde utskottet, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1907 anvisa ett belopp af 6,000 kronor till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarna beredde sig för domarekallet.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Persson* i Tällberg, *Starbäck, Hammarskjöld* och *Hammarlund*, hvilka ansett, att utskottets yttrande bort hafva följande lydelse:

Utskottet, som delar departementschefens uppfattning om att

*Angående
anslag till
resestipendier
åt domare.*

Angående
anslag till
resestipendier
åt domare.
(Forts.)

ifrågavarande stipendier må kunna, där så pröfvas lämpligt, bestämmas till högre belopp än 2,000 kronor för sex månaders vistelse utomlands samt i proportion därefter för längre eller kortare tid, hemställer, att Riksdagen — — — — — domarekallet.

Utskottets hemställan föredrogs, hvarefter på begäran ordet lämnades till:

Herr Starbäck: I den vid denna punkt fogade reservationen hafva reservanterna, såsom herrarna finna, hemställt, att Riksdagen må för ändamålet i fråga bevilja samma belopp, som utskottet föreslagit, dock med något annorlunda motivering. Det gäller således här icke någon höjning eller sänkning af det utaf Kungl. Maj:t föreslagna och af utskottet tillstyrkta anslagsbeloppet, utan det gäller endast att stödja ett resonemang, som herr departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet. Detta resonemang går ut på, att man vid ifrågavarande anslagssummas uppdelning i särskilda stipendier borde tillerkännas rättighet att sätta stipendiebeloppet högre än till 2,000 kronor, hvarigenom utsikt förefunnes, att äfven mindre bemedlade, dugande män komme att söka dylika stipendier. Såsom förhållandet varit under de år detta anslag funnits till — således från år 1901, såvidt jag icke missminner mig — har endast ett fåtal sökande anmält sig, nämligen sådana, hvilka haft ekonomisk bärkraft att själfva kunna bidra till de med den utländska studieresan förenade kostnaderna. Det synes mig därför, herr talman, vara ett billigt och rättvist kraf i afseende på fördelningsgrunden, som herr justitieministern framhållit i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, och på grund häraf ber jag att få yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

☞ Med herr Starbäck förenade sig herrar *Persson* i Tällberg och *Ström*.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då jag varit med om att godkänna utskottets motivering, skall jag be att få yrka bifall såväl till utskottets motivering som till dess kläm. Jag vet icke, huruvida meningen varit, att alla de resestipendier, som finnas upptagna å hufvudtitlarne, skola vara så stora, att stipendiaten icke skall behöfva af egna medel tillskjuta något för sin resa, men jag tror, att Riksdagen åtminstone knappast tänkt sig en sådan princip. Ty om man inför denna princip, torde den naturliga följden bli, att man får vara beredd att betala efter reseräkning, som stipendiaten aflämnar, då han fullbordat sin resa. Men detta torde väl ändå vara att gå bra långt. Då Riksdagen första gången beviljade detta anslag — jag vill minnas, att det var år 1901 — föreskref den, hvilka grunder borde följas vid stipendiernas utdelande. Dessa grunder ha sedan stått angifna några år, men sedan ha de fallit bort — af hvilken orsak, vet jag verkligen icke. Men jag tror nog, att det stundom händer, att en motivering för ett anslags beviljande står

upptagen under några år, och att man sedan helt enkelt tillstyrker anslaget beviljande. Det är ju också möjligt, att anslaget till följd däraf, att villkoren icke upprepats under de två sista åren, användts på annat sätt, än de ursprungliga villkoren föreskrefvo. Härmed må nu förhålla sig huru som helst. Jag håller emellertid före, att det vore en ganska farlig princip, man gäfv sig in på, i händelse man godkände denna princip, att en resestipendiat icke skulle under några förhållanden behöfva själf vidkännas några utgifter för sin stipendieresa. De villkor, som föreskrefvos för dessa stipendier, voro alldeles anologa med de villkor, som stipulerades för läkares resestipendier, och jag tager alldeles för gifvet, att läkarne få själfva vidkännas ganska betydliga belopp för sina stipendieresor. Afdelningen och utskottets majoritet hafva därför också trott, att man borde fortfarande behålla de villkor, som vid det första beviljandet föreskrefvos, och låta dem verka åtminstone ännu några år, så att man måtte få noggrannare kännedom om, huru de verka.

För min del ber jag, som sagdt, att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt, d. v. s. såväl till utskottets kläm som till dess motivering.

Herr Hammarlund: Herr talman! Här är naturligtvis icke alls fråga om att fastslå den principen, att resestipendiaterna icke skulle själfva bidra till sina resor. Ett stipendium är ett stipendium, det är ett fast belopp, och det kan icke bli tal om, att stipendiaterna skola hafva ersättning på grund af ingifna reseräkningar. Nej, hvad det här gäller är, att Kungl. Maj:t skulle, i enlighet med den af föredragande departementschefen uttryckta önskan, hafva större frihet än nu att använda detta belopp, 6,000 kronor. Det synes mig, som om departementschefen hade anfört fullgiltiga skäl för erhållande af en dylik större frihet. Såsom det nu är ställdt, är det oftast på det viset, att det är endast de ekonomiskt bättre lottade, som kunna söka dylika stipendier, emedan stipendiaterna få själfva bidra till sina resor. Men om regeringen hade större frihet att använda detta anslag, skulle äfven mindre bemedlade jurister kunna söka dessa stipendier, och Kungl. Maj:t hafva frihet att, när en mindre bemedlad person begärde ett större belopp, bevilja detta, om den sökande vore en skicklig karl. Det synes mig, som om särskildt denna kammare borde vara angelägen att ställa sig på en sådan ståndpunkt, som är ägnad att gynna de mindre bemedlade inom domarekåren, på det att icke dessa stipendier måtte bli ett privilegium för de ekonomiskt bättre situerade klasserna.

Jag hemställer om bifall till reservationen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt proposition å de därunder gjorda yrkandena, biföll kammaren den af herr Persson i Tällberg med flere afgifna reservationen.

*Angående
anslag till
resestipendier
åt domare.
(Forts.)*

Punkten 19.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 20.

Lades till handlingarna.

§ 8.

Slutligen föredrogs och godkändes bankoutskottets memorial n:o 2, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

§ 9.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:
 n:o 3, angående val af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, och
 n:o 6, angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter,
 dels ock till Riksdagens förordnanden:
 n:o 4, för revisionssekreteraren m. m. C. E. Leijonmarck att vara Riksdagens justitieombudsman,
 n:o 5, för revisionssekreteraren m. m. B. F. E. Hasselrot att vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare, och
 n:o 12, för kommitterade för tryckfrihetens vård.

§ 10.

Till handläggning anmälades:

Riksdagens revisorers berättelse om den år 1905 af dem verkställda granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904;

statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen;

n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förslag till bestämmelser om rätt att fullfölja talan mot kyrkoråds och skolråds beslut;

n:o 12, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för afskaffande af världsliga kungörelsers uppläsande i kyrkorna m. m.; och

n:o 13, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till förbättrade garantier för en pålitlig förvaltning af omyndigs medel.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>E. Jonsson</i> i Freluga	under 6 dagar fr. o. m. den 19 febr.
„	<i>J. A. Jonsson</i> i Hökhult	„ 8 „ „ 20 „
„	<i>E. O. Magnusson</i> i Tumhult	„ 5 „ „ 20 „
„	<i>K. Otto</i>	„ 4 „ „ 19 „ och
„	<i>J. P. Jespersen</i>	„ 9 „ „ 20 „ .

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 1,47 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.